

Kıyamete Kadar Kardeşiz-8

Nureddin Yıldız'ın Bolu'da tertip edilen konferansıdır.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ. وَصَلَّى اللَّهُ وَسَلَّم عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِهِ وَصَحْبِهِ أَجْمَعِينَ.

Âlemlerin Rabbi Allah'a hamd, Efendimiz Muhammed aleyhisselama, ailesine, ashabına salat ve selam olsun.

Kıyamete kadar kardeş olmanın itikadımız açısından ve hayat pratiğimizde ne kadar önemli olduğunu vurgularken, âlimlerin Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem mirasını temsil etmeleri bakımından ne derece ehemmiyetli bir görevlerinin olduğu hususuna değinmiştik. Ümmetimizin avam kısmının da âlimlerin bu konumunu saygın tutumlarla karşılamaları gerektiği açıktır.

Farklı örnekler üzerinden çeşitli başlıklarla ümmetimizin âlimlerinin müminleri bir arada tutma numunelerini öne çıkaracağız.

Âlimlerin, vâris oldukları Resûlullah aleyhisselamın çizgisinde sözelimi yüzde bir oranında eğrilik gösterdikleri ya da bunu aynı oranda avama yansıttıkları durumda, bunun halka yansması belki yüzde yüze dek varan bir sapmayla gerçekleşir. Âlimlerin kendilerinden fedakârlık edip yine de ümmetin fertlerini fedakârlığa mecbur etmeyecek, kendi yıpranıp yine de başkalarının yıpranmasına razı olmayacak bir karakterde olmaları bu nedenle gereklidir.

Ashab-ı kiram üzerinden hassas bir örneği ele alalım. Sahabe neslinin en büyük âlimlerinden Abdullah ibni Mesud radiyallahu anh, ilk Müslüman kadrodandı. Kendisinin Resûlullah aleyhisselamın ve ardından Ebu Bekir ile Ömer radiyallahu ahhümanın halifeliklerinden sonra, Osman radiyallahu anhın hilafeti devrine ait bir hatırası vardır.

Osman ibni Affan radiyallahu anhın hac için Mekke'ye geldiği bir zamanda yaşanıyor bu hatıra. Müminlerin halifesi hac esnasında, Mina'da namaz kıldırması ancak öğle namazını dört rekât olarak eda etmiş. Hâlbuki Efendimiz aleyhisselam o namazı -seferî olduğundan- iki rekât kıldırmasıdır. Cemaat arasında Abdullah ibni Mesud'un da bulunduğu kalabalıktan bu hadisenin Efendimiz aleyhisselamın sünnetine terslik içerdiğini gören insanlar, namazın ardından İbni Mesud'un etrafını kuşatarak ona, "Sen Osman'ın dört rekât kıldırıldığını görmedin mi? Sünnette iki olarak geçen bu namazı Ebu Bekir ve Ömer de iki kıldırması. Osman'ın dört kıldırması yanlış değil miydi?" diye meselelerini arz etmişler.

İlk yedi Müslüman'dan biri olan İbni Mesud -Allah ondan razı olsun- bu soruya "evet, yanlıştı" diye cevap vermiş ve şöyle devam etmiş: "Emirü'l-mümininin (müminlerin emiri, başı) seferî olduğu bir yerde iki değil de dört rekât kıldırması bir hatadır, evet. Buna da müdahale edilmesi gerekiyor olabilirdi. Ancak Müslümanlar'ın topluca bulunduğu bir yerde, benim gibi, Resûlullah'ın ilk arkadaşlarından birinin ona yanlış yaptığını alenen söylemesi tartışmaya yol açardı. Ümmetimizin böyle bir tartışma içine girmesi bütünüyle beladır ve buna ben sebep olmak istemedim."

Daha sonraları anlaşılacak ki Osman radiyallahu anh Mekke'de kendini seferî kabul etmeyerek böyle davranmış ve Mekke'de evi bulunduğu gerekçesiyle namazlarını kısaltarak kılamayacağı bilgisiyle hareket etmişti.

*

Meselenin fikhî boyutu ayrı bir konu başlığıdır lâkin bize kulak küpesi olacak tarafıyla ele alınacak öğüt, İbni Mesud'un muhalefet edebidir.

Günümüze aktarılmış hâliyle bu asil tavrın yansıyış şekli, medyayı izleyen ve belki hayatında gusül bile bilmeyen milyonlarca insanın önünde, akaid ve fıkıh konularının en derin uçlarından meseleleri ele alarak çözümünü yüz yıllardır tam manasıyla mümkün olamamış ve muğlak hâlde kalmış başlıkları gündeme getiren hocaların yaptıklarında -ters olarak- görülebilir. Büyük keşif yapıyormuş gibi bu türden konuları halkın göreceği-duyacağı mecralarda tartışan hocalar, Abdullah ibni Mesud âlimse,

âlim midirler acaba? ‘Ümmetinin akidesini savunma’ edebiyatı ile böyle bir yükü insanların önüne getirmek belki cazip olabilirdi ama önceki başlığımızın altında bahsettiğimiz Süleyman aleyhisselamın huzuruna çıkmış iki kadın örneğinde görülebileceği üzere, esas analık bu mudur? Abdullah ibni Mesud’un tavrı mı yoksa ekran başında, avamın önünde ‘büyük büyük’ meseleleri hararetle tartışarak ve üstelik o televizyonu Müslüman olmayanların da izleyebileceğini bildiği notunu zihinden çıkarmayarak konuşan hocalarınki mi esas analıktır?

Abdullah ibni Mesud’a içimizi doldura doldura radiyallahu anh (Allah ondan razı olsun) dememizdeki sebep tam da bu, kendini feda etmek ama ümmetine fedakârlık ettirmemek tavrı değil midir? O gün ümmetin halifesine karşı hak bildiği -esasen de doğru olan- şeyi savunsaydı belki o anda ümmet bir parça daha bölünecek, o hadiseden bir fırka daha çıkıverecekti. Doğal olarak halifeyi savunanlar ile İbni Mesud’un tarafında bulunanlar gruplaşacak ve iki taraftaki iki büyük isme daha önce bir vesileyle mim koymuş olanlar bunu hizipleşmek için fırsat bilecekler, şeytan da insanın içinde gıdıklanabilecek bütün fay hatları ile meseleyi kaşıyarak sürdürecekti. Fakat bütün bunlara fırsat vermeyen bir duruşu gösteren İbni Mesud, “tartışmanın hepsi beladır” diyerek doğması muhtemel bir ayrışmayı önledi.

Âlim budur. Ümmetine kurban olmuş âlim ile ümmetini zevklerine kurban etmiş âlim farkı budur. İkinci tip sınıf, ümmetinin mukaddesatını medya önünde tartışmayı normal görür hatta bunu ulvî bir vazife gibi telakki edebilir. Hepimizin Allah Teâlâ önünde kullardan ibaret olduğumuz, aynı ibadetleri ettiğimiz gerçeği ve bu düzlemde âlim olmayan ile âlimin farkı bulunmadığı göz önünde tutulduğunda bir hakikat daha meydana çıkar: **Hiç kimse Allah katında, dünyada âlimlerin körü körüne yürüttüğü kısır tartışmalara katılmış olmanın bir mazeretini üretmeyecektir.**

Üstelik Abdullah ibni Mesud’un bu tavrının, sahabe-i kiramin capcanlı bir hayatı temsil ettiği yıllarda, İslam’ın gücünün dorukta olduğu bir zamanda gösterildiğini hatırdan da çıkarmamalıdır. Şimdi ise medyanın ve dünyanın bütün şer güçlerinin İslam’ı boğmaya çalıştığı, İslam aleyhine bir şeyi cimblez dahi aradığı zamanlardayız; İbni Mesud’un zamanında tehlikeli olan şey bugünkü hengâmede ne olabilir?

Avamın (halkın), göz önünde duran hocaların tavırlarında bölen ve ayrıştıran bir söylem bulunduğunu anlayamama özründen bahsedemeyiz. Avam, o âlimin çorbasını yapıp faydaladığı söylemden başka bir yolla fayda görüyordur ki nefsinin haz duyduğu o eyleme sessiz kalmaya hatta ondan belki de keyif almaya devam etsin. Yoksa ümmetinin parçalanıyor oluşuna, en azından dünya konjonktürü açısından itibarının zayıflatılıp yanlış bir konuma sürüklenmesine sessiz kalması bir mümin için kabul edilebilir durumlardan değildir. İnsan derin fıkıh meselelerinde veya akaid ilmi hususunda cahil olabilir ama iman konularında cehalet mazur görülemez, yeri geldiğinde ümmetin birliğini korumaya dair başlıklar her mümini başlıca ilgilendirir.

Üstelik halktan birilerinin, derinlik ve uzmanlaşma gerektiren ilimlerde o ilmi senelerce okuyup rahle başında diz çürütmüş hocaların tartıştığı meselelere el atarak görüş belirtme ve taraf tutma hakları yoktur. **Daha önce kalp görmüş birinin kalp ameliyatı yapmaya ne kadar ehliyeti varsa halktan birilerinin de dinin derinlik gerektiren ilimlerini uluorta tartışmaya ve taraftarlık etmeye o kadar hakları olabilir. Böyle bir tarafgirlik ümmeti masumiyet kılıfına bürünmüş edayla bölmeyi beraberinde getirir.**

Hiçbir Müslüman, imamın abdesti bozulursa namazı terk etmeyeceği ya da “bozulursa bozulsun, o zaman abdestsiz kılarız” diyemeyeceği yani imamın abdestinin olmayışı ona kayıtsız şartsız bağlılığı sağlamadığı gibi Müslümanlar’ı ağır tartışmalara sokan ve dillerini kirleten konulara dâhil eden bir hoca/âlim için de bağlılığın sürdürülmeyeceğini, en azından o konuda bir uzaklaşma yaşanması gerektiğini anlayamamanın özrünü sunamaz. Kuru teşvikçilere ve reklamcılara aldanan bazı âlimler de hızlarını alamayıp yanlış güzergâhta konuya dalabilirler ancak bariz biçimde yanlışlıklara meydan veren sözleri(n sahibini) takip etmemek konusunda bilinç sahibi olmanın avamı-hocası yoktur, herkes

nereye kadar ve kimi takip edebileceğini bilmelidir. Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem etrafında kenetlenmeyi emretmek ve bunu uygulamalı biçimde örneklemek, böyle bir zemini oluşturmak âlimin görevidir ve bu görevi yerine getirmeyip Resûlullah'ın etrafındakileri dağıtmaya başladığında, orada bir kopuştan söz edilir.

Zihni bozulmuş imam-hoca-lider, abdesti bozulduğunda arkasına geçip namaz kılmadığımız biri gibidir. Sadece kendi mezhep-tarikat-vakıf-çalışmasını örnek edinerek kendi ekolünü önemseyip doğru olduğunu zanneden biri tam da böyle bir yoldadır. Şeytan zaten büyük alevler aramamakta, 'ufak' sanılan bir kıvılcım çıkmasını ummakta ve onu büyütebilmeyi gözlemektedir. Nefsini tatmin etmek ve şeytanın kışkırtmalarına alet olmak hususunda akıntıya kapılmayarak büyük düşünmeli, durduğu yerin neye destek vermek anlamına geleceğini iyi takdir etmelidir. Ümmetimizin kalite çapını düşüren isimler, ümmetimizin düşmanlarına hizmet sayılacak işlere imza atmış olurlar.

Ümmetimizin fertleri arasında herkes, her tipten ve karakterden insan bulunabilir hatta büyük günahlar işlemiş insanlar dahi vardır ancak Allah'ı ilahı, Resûlullah'ı peygamberi bildikten ve Kur'an'a kitap olarak iman ettikten, Müslümanlar'ın kestiği kurbanı yiyip kendi de besmeleyle kestikten, hacca bir kere bile olsa gitmeyi Allah'ın emri bilerek gittikten, bayram namazını kıldıktan sonra kömür karalığında dahi yaşasa ümmetimizin çocuğudur o. Hesabı Allah'a bırakmamız gerekir ve onun yapacağı hesabı bizim sorma hakkımız olamaz.

Âlimler dinde, şeriatımızın pratik uzmanlarıdır. Âlimlerin taktik ve planlama yanlışları birer uzman hatası olduğundan bunlar müminlerin canıyla ödenecek birer bedeldir aynı zamanda. Tıpkı bir kalp cerrahının uzman olarak hata yapması gibi. Avamdan kimseler olarak hepimiz, âlimleri bir beyin-kalp ameliyatı üzerinde çalışan uzman doktor gibi görmeliyiz; doktora alkış tutarak "bravo, iyi kesiyorsun!" denmeyip onu ameliyatıyla baş başa bıraktığımızı benzer bir ağırbaşlı tavırla görevlerini yapmalarını desteklemeliyiz.

Âlimlerimizi konularından dolayı severiz, onların üzerinde, ümmetimize faydası dokunacak ve ümmet-i Muhammed'in geniş kitlelerde iyi anılmasını sağlayacak şeylerin gerçekleşmesini umarız. Zira âlimin hatalarının gündem olması ümmetimizin itibarına mal olur ve insanların dine karşı mesafelerini uzatır veya kısaltır. Bugün Ebu Hanife, Malik bin Enes gibi mübarek isimlerin çoluk çocuk mesabesindeki kimseler tarafından uluorta tartışılması yeni nesillerin İslam'a mesafe koymaları anlamına gelir. Bizler o müçtehit nesilleri ve Abdülkadir-i Geylanî, Fudayl bin İyad ile mümasili kıymetli isimleri kendi dünyalarıyla baş başa bırakmaya mecburuz. Onlar da beşerdiler ve hata yaparlardı. Kendilerini hatasız olarak sunmamışlardı ki onlardan sonra yaşamış birileri onlar adına hatasızlık iddia edebilsin.

Bu gerçek böyleyse o zaman biz hatasızlık iddiasındaymışçasına sözgelimi Fudayl bin İyad'ı irdeleyemeyiz. Zamanında değirmen hırsız olmuş biri sonraları tövbe etmiş ve onun Allah'ın veli kullarından biri olduğuna da yüz binlerce insanın şahadet ettiği muazzam bir hayat yaşamışsa bizi ilgilendiren, bu hikâyenin sonralarıdır. Âlimlerimizin ümmetimize mal olabilecek türde hatalarını kamuoyu önünde konuşamaz, bunu çirkinlik kabul ederiz. Hatta yer yer hıyanete varan bir renge bürünmesi dahi mümkündür.

Âlimlerimizin hatalarını tartışmadığımız gibi onların birbirleriyle ilgili tartışmalarını da üçüncü kişi olarak gündemimiz hâline asla getiremeyiz –onlar kadar ilme sahip olmadıkça.

*

Büyük isimleri olan ulemanın peşinde gidilirken, birinin takipçisi olmak diğerlerinin adına leke sürmeyi gerektiren bir iş görülemez. Ebu Hanife'den on yıllar sonra yaşamış İmam Malik ile aralarındaki görüş ayrılığını bugün, aradan geçmiş yüz yılları görmezden gelerek gündem hâline getirmek ama o iki ismin ve ikisini takip eden milyonlarca insanın aralarını açmak için konuşmak herhangi bir fayda

sağlamayacağı gibi başkasını taşlamanın da gidilen yola katkısı ya da mantıkla bağlantılı bir yararı yoktur zaten. Bir müçtehidin peşinden gitmek diğer müçtehidini lanetlemeyi gerektirmez. Ümmet-i Muhammed'in büyüklerinden birinin peşinden giderken diğerlerini çiğnemek zorunda değiliz. Bizim imamımızın büyümesi için diğer imamların küçülmesi de lazım değildir. Mümin, Allah'ın Ebu Hanife gibi binlerce kulu da olsa hepsine yetecek sınırsızlıkta rahmeti olduğunu bilerek, saygısız ve gelişigüzel davranmaktan kaçınır.

Adı tarihte yer etmiş isimler için tespit ettiğimiz bu bakış, günümüzde birbirinden farklı görüşleri savunan âlimler ve hocalar için de geçerli bir bakışı temsil etmektedir. Bir hocanın derslerini-sohbetlerini kaçırmıyor olmanın başka hocaları kötülemeyi şart koşmakla bir alakası yoktur —o hoca put edinilmemişse. Yani mesaisinin yarısını takip edilen ve örnek alınan hocanın söylediklerini yapmaya, diğer yarısını da başka hocaların hata ve ayıplarını görüp göstermeye sarf eden birinin yaptığı değildir yapılacak olan. Rabbimiz, farklılıklarımıza rağmen Allah'ı bulmamızı ve tevil çeşitliliklerimize karşın yine de Kur'an'ımızı dipdiri hâlde ayakta tutmamızı istemektedir.

Allah Teâlâ, Kur'an-ı Kerim'de bütün müminlere; kâfirlere, zalimlere, kan akıtan katillere, cürüm işleyenlere ve herkese karşı adaletle hükmetmeyi emir buyurmaktadır:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُونُوا قَوَّامِينَ لِلَّهِ شُهَدَاءَ بِالْقِسْطِ وَلَا يَجْرِمَنَّكُمْ شَنَاٰنُ قَوْمٍ عَلَىٰ أَلَّا تَعْدِلُوا إِعْدِلُوا هُوَ أَقْرَبُ لِلتَّقْوَىٰ وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ خَبِيرٌۢ بِمَا تَعْمَلُونَ

“Ey iman edenler, Allah için adaletle davranın. Bir milletin yanlışlıkları adaletle davranmanızı engellemesin. Adil olun. Takvaya uygun olan budur. Allah'tan korkun. Allah, yaptıklarınızı size haber verecektir.” (Maide suresi, 8. ayet)

Bu ayet-i kerime konumuzla ilgili gibi durmuyor, ilk etapta. Ancak bir de ayetin durduğu yerde, neyi kastettiğiyle ve bizim nereye-nasıl davranacağımız dengesini kurarak düşündüğümüzde aslında tam da konumuza dair mesajları çıkarabiliyoruz.

Düşünün ki Müslüman, elinde silahıyla fethetmek için girdiği bir toprak parçasında bile savaşmanın kurallarına, ümmet-i Muhammed'in kalitesini korumaya dikkat etmekle yükümlü oluyor. Düşman toprağına girdiğinde bile Allah'ın istediği böyle bir tavır göstermeye mecbur olan müminin, camide otururken din kardeşlerinin bir kısmını müşriklikle itham edebilmesi hiç tasavvur edilebilir mi? Zalimler ve mücrimler için koyulan kural, şöyle veya böyle iman etmiş kimseler için hiç geçerli olabilir mi?

Konumuza başlarken örneğinden istifade ettiğimiz İbni Mesud radiyallahu anhın örneğiyle mevzumuzu bitirelim. Âlimler, İbni Mesud ile Ömer bin Hattab arasında yüzden fazla meselede farklı düşünce bulunduğunu tespit etmektedirler. Ömer radiyallahu anhın şûra meclisinde de yeri olan Abdullah ibni Mesud, devletin idaresi ve sosyal konu başlıklarında icra edilen toplantıların birçoğunda halifenin dediğinin aksi yönde görüş belirtmiştir.

Gelin görün ki bir gün yaşanan başka bir hadise, bu iki mübarek sahabinin birbirine bakışıyla alakalı olduğu kadar bizim kendi aramızda da mümin kardeşliğini nasıl yürüteceğimizin dersini vermektedir. Ömer radiyallahu anh, arkadaşlarıyla oturduğu esnada uzaktan gelmekteyken gördüğü İbni Mesud'u işaret ederek bu minyon tipli sahabi hakkında, “şuna bakın” demiş, “bir sepet kadar adam ama dağlar gibi ilmi var.”

Hâlbuki belki daha dün yapılan toplantıda Ömer'in görüşlerini beğenmediğini söylemiş, başka türlü fikir belirtmişti. Ama bu hakkaniyetli olmaya ve hakkı üstün tutmak için konuşmaya engel değildi, olmamış nitekim. O da Ömer vefat ettiği zaman söylediği cümlesiyle dostluğunun fikir ayrılıkları tarafından nasıl gölgelenmediğini şöyle ispat etmiş: “Ömer'i o kadar seviyorum ki onun sevdiği bir

köpeği gösterseler onu da severdim. Allah'tan dilerdim ki ölünceye kadar Ömer'e hizmetkâr olayım." (Sahabiler hakkındaki hadis-i şeriflerden dolayı köpek sevmezler, bu cümlede muhabbetin ileri seviyesini vurgulamak için köpek hususiyetle seçilmiştir.)

Hakkı söyleme fedakârlığı ve samimiyeti başka, hakkı söylediğini iddia ederken nefsinin put edinmek başka şeydir. Hakkı alet ederek grubu öne geçsin, kendi görüşü diğer düşünceleri bastırsın diye konuşmanın elbette tahammülsüz olmakla ilgisi vardır ve şeriatı öncelemekten uzaktır.

أَلْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ. وَصَلَّى اللَّهُ وَسَلَّم عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِهِ وَصَحْبِهِ أَجْمَعِينَ.

Âlemlerin Rabbi Allah'a hamd, Efendimiz Muhammed aleyhisselama, ailesine, ashabına salat ve selam olsun.